

A bírálóbizottság értékelése

Szabó Márton az MTA doktora cím megszerzésére irányuló pályázatában a *Diszkurzív politikatudomány. Bevezetés a politika interpretatív szemléletébe és kutatásába* c. monográfiájának mintegy kétötöd részét képező fejezeteket nyújtotta be doktori műként.

Szabó Márton munkája széleskörű nemzetközi szakirodalomra támaszkodó, sok eredeti gondolatot tartalmazó politikaelméleti elemzés. Szabó a nemzetközi politikatudományban a kilencvenes évek jelentkező interpretatív vagy diszkurzív szemléletű iskolák recepcióját elvégezve azokat a hazai viszonyokra adaptálta, ezáltal tudományos iskolát teremtett. Ezzel elősegítette, hogy a politikatudomány strukturalista-funkcionalista főáramától eltérő diszkurzív szemlélet és elemzés meghonosodjon Magyarországon is. A pályázó különleges érdeme, hogy interdiszciplináris megközelítést alkalmazott; a történetelmélet, a filozófiai antropológia, a fenomenológia, a szociálpszichológia és a kulturális antropológia felé nyitva, hozzájárult a társadalomelmélet és politikai filozófia innovációjához is.

A szerző szemléleti kiindulópontja a társadalmi-politikai tények eleve adott, pozitivistá fogalmának megkérdőjelezése, melynek helyére munkájában a cselekvésekkel létrehozott, értelmezéseket is magában foglaló és összetett politikai tény kerül. Szabó Márton disszertációja meggyőzően érvel amellett, hogy a politikai valóság minden elemében magába foglalja a rávonatkozó interaktív értelmezéseket is. Nem állítja, hogy „bármi létezik”, de azt igen, hogy a politikai tények úgy jönnek létre és kerülnek használatba, hogy a politikai cselekvők ténykedésüket rivalizáló és teremtő politikai jelentéssel ruházzák fel. A nyelv, az interaktív diskurzus, a beszélt és az írott szöveg meghatározó szerepet játszik a politikai valóság megkonstruálásában.

A disszertáció jól tükrözi a szerző szándékát; nevezetesen a politikatudomány szemléleti megújítását, gazdagítását. Egyrészt új empirikus megközelítés értelmezésével és proponálásával, az empirikus tények konkrét dimenzióinak bemutatásával, másrészt a politikai cselekvés újraértelmezésével, rámutatva arra, hogy a politikai valóság minden elemében emberi mű, amelyben az értelmező diskurzusnak komoly szerepe van azzal, hogy egyszerre tárja fel azt, ami van, és azt, ami lehetséges és kívánatos. A pályázó ezzel együtt is hangsúlyozza, hogy a diszkurzív szemlélet nem váltja le a főáramú politikatudományi iskolákat, hanem kiegészíti azokat egy új és eredeti megközelítéssel. A bírálóbizottság *új tudományos eredményként* fogadja el a szerző téziseiben összefoglalt megállapításait:

- A pályázó munkája a **nemzetközi diszkurzív** megközelítések újragondolása és hazai adaptációja, ezáltal iskolateremtő alkotás.
- A pályázó meggyőzően igazolja, hogy a politikai **tény összetett realitás**, amely magába foglalja, hogy mi az ami adott, és mi az, amit politika szereplői értelmező tetteik révén hoznak létre.
- A dolgozat bizonyítja, hogy a politikai valóság fennállásában és változásában a **nyelv és a diskurzus közvetítő és konstruáló** szerepet játszik.
- Fontos tudományos eredménye a dolgozatnak a **politikai megismerés** átfogó értelmezése, és az események (narratívák) és struktúrák, (viszonyrendszerek) egységes szemléleti keretben való bemutatása.
- A bizottság elfogadja a szerző véleményét, miszerint az **értelmezés folytonossága** nélkül nem lehetséges objektív politikai létezés, továbbá, hogy a **politikai szimbólumok** politikai folyamatokat generálnak.
- Fontos gondolata a munkának, hogy a tartózkodó **nemcselekvés és nemkimondás** is része a politikai valóságnak, sőt bizonyos esetekben ez értéket is képvisel.

- A szerző elemzéseivel rámutat arra is, hogy a **politikai cselekvés keretei** elvileg mindenki számára nyitottak, lehetőség van tehát a politika megkonstruálásában való részvételre. Fontos hozzájárulása a közpolitika számára is, hogy bemutatja **a diskurzusban való közösségi részvétel gyakorlati alkalmazásának feltételeit**.
- Szabó **igazolja a politikai szervezetek diszkurzivitását**, azt, hogy a szervezetek olyan alakuló-alakítható különböző társadalmi formák, amelyek létéhez a szervezet egyéni szereplői saját értelmezésükkel és cselekedeteikkel tevékenyen hozzájárulnak.
- A bírálóbizottság ugyanakkor **kritikaként** fogalmazta meg, hogy a szerző a doktori műben a diszkurzivitás egyetemes fogalmi érvényességére törekszik, miközben a történelmi feltételek tisztázása és konkretizálása, térbeli és időbeli kontextusba helyezése nélkülözhetetlen.

Összességében Szabó Márton munkája jelentős szellemi alkotás, amely több tudományág eredményeit is felhasználva, a politika sokoldalú elméleti megközelítésére, interpretatív szemléletére inspirál. A dolgozatban kifejtett elméleti és módszertani, illetve szemléleti modell az empirikus politikatudományi kutatások számára is elméleti-fogalmi fogódzókat kínál a szervezetek működésének és a politikai, közhatalmi intézmények tevékenységének elemzéséhez.